

КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК МАЙДАНЧИК ОПРИЛЮДНЕННЯ ПЕДАГОГОМ ВЛАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ

tific research in historical and pedagogical thought of the Soviet era]. *The origins of pedagogical skill. Collection of scientific works*. Poltava, pp. 209–215. [in Ukrainian].

7. Sylenko, Yu., Romantsova, Ya., Lysytska, O. & Harbych, Ya. (2023). Informatiine osvitchne seredovyshe yak platforma realizatsii informatiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u ZVO [Information educational environment as a platform for the implementation of information and communication technologies in higher education]. *Youth and the market*. No. 6–7 (214–215). pp. 67. Available at: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view> (Accessed 17 Oct. 2023) [in Ukrainian].

8. Digital Literacy Standard Curriculum Version 4. Microsoft electronic educational course “Digital Literacy”. Available

at: <https://www.microsoft.com/en-us/DigitalLiteracy/curriculum4.aspx> (Accessed 17 Oct. 2023) [in English].

9. Morze, N., Bazeliuk, O., Vorotnikova, I., Dementiivska, N., Zakhar, O., Nanaieva, T., Pasichnyk, O. & Chernikova, L. (2019). Opys tsyfrovoy kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka [Description of the digital competence of the pedagogical worker]. *Electronic scientific professional publication “Open educational e-environment of a modern university”*, pp. 1–53. Available at: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39> (Accessed 17 Oct. 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.10.2023

УДК 374.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.293323>

Тетяна Мастеркова, викладач кафедри
суспільно-гуманітарних дисциплін
Комунального закладу “Житомирський ОІППО”
Житомирської обласної ради

КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК МАЙДАНЧИК ОПРИЛЮДНЕННЯ ПЕДАГОГОМ ВЛАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ

У статті охарактеризовано забезпечення зростання професійної компетентності педагогів через участь у конкурсі фахової майстерності “Учитель року”, можливості формування авторської позиції щодо здійснення власної педагогічної діяльності, сприяння розвитку професійної компетентності. Визначено особливості діяльності організаційного комітету I туру конкурсу із забезпечення відкритості перебігу змагань, прозорості в роботі журі та відзначення переможців, лауреатів і фіналістів. Визначено мотиваційні складові, які впливають на бажання педагогів долучитися до участі в змаганнях, зокрема можливість здійснення педагогічного демонстрування власного професійного вдосконалення, використання моделей та прийомів обміну передовим педагогічним досвідом для організації навчального процесу у загальноосвітньому закладі.

Ключові слова: професійна компетентність; оргкомітет; конкурс; передовий педагогічний досвід.

Рис. 1. Літ. 10.

Tatyana Masterkova, Lecturer of the Social and
Humanitarian Branch of Science Department,
Communal Educational Institution
“Zhytomyr Regional In-Service Teachers’ Training Institute”,
Zhytomyr Regional Council

COMPETITION OF PROFESSIONAL SKILLS AS GROUND FOR PUBLISHING THE TEACHER’S OWN ACHIEVEMENTS

The article describes ensuring the growth of the professional competence of teachers through participation in the “Teacher of the Year” competition, the possibility of forming an author’s position regarding the implementation of one’s own pedagogical activity, promoting the development of professional competence. The need to demonstrate the professional skill of a teacher in an institution of general secondary education today takes on a new meaning in the aspect of implementing the requirements of the Law of Ukraine “On Education”, the order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 23.12.2020, No. 2736 On the approval of the professional standard for the professions “Teacher of primary classes of an institution of general of secondary education”, “Teacher of a general secondary education institution”, “Teacher of primary education (with a diploma of a junior specialist)”, order of the Ministry of Education and Science dated 09.09.2022, No. 805 “On approval of the provision on the certification of teaching staff”. The peculiarities of the activity of the organizing committee of the 1st round of the Competition to ensure the openness of the competition, transparency in the work of the jury and recognition of winners, laureates and finalists have been determined. The effectiveness of the personal approach of each competitor in determining their own pedagogical idea, the argumentation of the chosen forms and methods, taking into account age characteristics during such competitive competitions as “Methodical practicum”, “Methodical impromptu”, “Workshop”, which require participants to have real professional mobility, is characterized, ability to reflect, creativity. According to the results of the survey of potential participants of the first round of the “Teacher of the Year” competition in the Zhytomyr region, motivational components were determined that affect the desire of teachers to participate in the competition, in particular, the possibility of pedagogical

demonstration of one's own professional improvement, the use of models and methods of sharing advanced pedagogical experience for the organization of educational process in a general educational institution.

Keywords: *professional competence; organizing committee; competition; advanced pedagogical experience.*

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю професійно-особистісного становлення педагога, його саморозвитку та самореалізації як суб'єкта педагогічної діяльності у ході виконання ним професійних завдань, оволодіння професійними педагогічними компетентностями.

Професійні вимоги до сучасного педагога оновлюються перенесенням акценту з професійних знань на рівень професійних компетентностей і власної позиції щодо здійснення професійної діяльності. У зв'язку з цим актуальним стає самомоніторинговий, аналітичний підхід учителя в оцінюванні власних можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вдосконалення фахової майстерності педагога загальноосвітньої школи в науковій літературі висвітлено у працях Є. Зеєр, І. Зязюна, Н. Кузьміної, М. Ростки та ін. Зокрема питання розвитку професійної компетентності досліджували М. Немова, О. Родіна, які визначають її як необхідний рівень підготовки фахівця до виконання професійних обов'язків [1; 2; 6].

Водночас зміст, форми, методи й умови стимулювання самоосвіти педагогічних працівників і вимоги до організації й керівництва самоосвітою учителя з боку адміністрації шкіл досліджувалися у працях Ж. Вітліна, В. Кобури, В. Котляр, О. Темченко. Однак питання особистісного саморозвитку та професійного вдосконалення педагога в процесі участі у фахових змаганнях, конкурсах педагогічної майстерності вивчене недостатньо [7; 8; 9].

Мега статті – дослідження можливостей вдосконалення процесів організації I туру фахового конкурсу для педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Законом України "Про освіту" (ст. 54) передбачено, що "педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний і загальнокультурний рівні, педагогічну майстерність".

Наказом Міністерства соціальної політики України № 2736 від 23.12.2020 р. був затверджений професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)", який конкретно окреслив вимоги до професійних компетентностей педагога [3; 4]. Зокрема трудовою функцією "Безперервний професійний розвиток" охоплено такі трудові дії та операції: педагог повинен вміти визначати чіткі цілі власного професійного розвитку, використовувати практики взаємонавчання для підвищення власної фахової

майстерності, допомагати іншим педагогічним працівникам у виявленні професійних потреб. Рекомендувати ресурси для професійного розвитку, надавати методичну допомогу у плануванні та організації освітнього процесу, поширювати відповідний досвід серед вчителів [5].

Прекрасним майданчиком для реалізації вимог стандарту, демонстрації своїх методичних знахідок, власного досвіду є конкурси педагогічної майстерності [10].

Розглянемо педагогічні змагання, конкурси фахової майстерності як форму ефективного сприяння оприлюдненню власного досвіду вчителем, розвитку творчого потенціалу, перспективного кваліфікаційного зростання.

Запропоновані форми конкурсних випробувань, типи завдань навчають професійної майстерності, долучають до тонкощів професії, скорочують шлях до успіху і є ефективною перевіркою сформованості професійних компетентностей вчителя.

Розвиток професійної компетентності педагогів за результатами участі у конкурсах фахової майстерності має розглядатися як науково-методичний супровід учасників конкурсу, конкурсний рух у становленні молодого вчителя. Участь у спільних методичних заходах сприяє підвищенню власної значущості педагога, зростанню його інтересу до педагогічної професії, бажанню оволодіти нею на більш високому рівні, розвитку комунікабельності, мобільності, вмінню адаптуватися у незнайомих умовах.

Для з'ясування мотиваційних чинників, які впливають на бажання педагогів брати участь у конкурсі, було проведено опитування потенційних учасників. На запитання: "Що спонукає брати участь у конкурсі?", 60 % відповіли, що це бажання набути певного професійного статусу, у 20 % – підвищити професійну майстерність, отримати визнання у педагогічному товаристві, ще 20 % – наявність професійно-особистісного інтересу, потребу в передачі набутого досвіду та прийняття досвіду інших учасників.

На запитання: "Що є причиною відмови педагога брати участь у конкурсі?" 40 % вчителів відповіли, що це невідповідність між прагненням педагога до творчості та чинними педагогічними нормами в конкретному колективі, органах управління освітою, для 30 % невідповідність між професійними вимогами до діяльності вчителя та рівнем його соціального забезпечення, інші 30 % опитуваних назвали невідповідність між професійними вимогами до діяльності вчителя та рівнем його соціального забезпечення.

КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК МАЙДАНЧИК ОПРИЛЮДНЕННЯ ПЕДАГОГОМ ВЛАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ

У ході інтерв'ювання педагога визначили, що від участі в конкурсних змаганнях учителя часто стримують об'єктивні та суб'єктивні чинники, зовнішні фактори. Проте саме конкурсні заходи через залучення до створення власного творчого обличчя, презентації унікальних навчально-методичних матеріалів для проведення уроків, демонстрації практичних навичок сприяють підвищенню педагогічної компетентності.

Особливістю I (обласного) етапу конкурсу, який проходить в Житомирській області вже третій рік в онлайн та офлайн-форматах, є забезпечення проведення змагальних заходів у комплексі з відповідними напрямками визначення складових системи формування професійної компетентності педагогів, де, крім демонстрації вчительської компетентності, специфіки побудови урочної та позаурочної роботи з учнями, оцінюється якість взаємодії вчителя та учнів, відповідність навчально-методичного забезпечення уроку, яке обирає конкурсант, умовам сучасної освіти.

Практика проведення фахових змагань показала, що педагоги, які мають креативні здібності, вміють

заявити про себе ще при заповненні інформаційної картки учасника.

Особистісний підхід кожного конкурсанта до визначення власної педагогічної ідеї, аргументованість обраних форм і методів з урахуванням вікових особливостей учнів під час проведення таких конкурсних змагань, як "Методичний практикум", "Методичний експромт", "Майстерка" вимагають від учасників справжньої професійної мобільності, здатності до рефлексії, творчості.

У кожній номінації конкурсу спостерігається демонстрація рівня інформаційної культури педагога, яка включає знання інформаційних процесів, моделей і технологій, використання вмінь і навичок застосування засобів та методів обробки інформації в різних видах педагогічної діяльності, вміння структурувати інформацію, формувати простий або складний план, використовувати сучасні інформаційні технології в освітній діяльності, показувати загальне бачення навколишнього світу як відкритої інформаційної системи.

Конкурс відкриває багато можливостей для учасника, що, зі свого боку, сприяє застосуванню педа-

ВІСНОВОК

фахового журі I (першого) туру всеукраїнського конкурсу
«Учитель року – 2023» у номінації «Початкова освіта»

Відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Житомирської обласної військової адміністрації від 12 грудня 2022 року №156 «Про організацію в області заходів I (першого) туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2023», в період листопада-грудня 2022, січня-лютого 2023 року відбулись фахові змагання I (першого) туру конкурсу.

Лауреат I (першого) туру конкурсу _____

вчитель ліцею №6 міста Житомира ім. В.Г. Короленка виявила наступні результати.

Під час проведення конкурсного випробування «Тестування» продемонструвала глибоку фахову підготовку.

Конкурсне випробування «Дистанційний урок» підтвердило достатній рівень педагога щодо активізації пізнавального інтересу дітей.

Урок літературного читання у 3 класі на тему «Творчість Наталі Забіли» засвідчив уміння вчителя стимулювати самостійність та організацію навчальної діяльності учнів. Взаємодія учнів класу та зворотній зв'язок, використання доцільного формульованого оцінювання на уроці підтвердили належну фахову підготовку педагога.

Конкурсне випробування «Майстер-клас» підтвердило майстерність педагога адаптувати власну педагогічну ідею до специфіки сучасних методів, прийомів, форм і засобів роботи (у тому числі й освітніх інтернет-сервісів та платформ).

Просимо атестаційну комісію закладу освіти врахувати надані висновки в атестаційній процедурі конкурсанта.

Голова фахового журі
I (першого) туру конкурсу _____

Голова оргкомітету
I (першого) туру конкурсу _____

Рис. 1. Висновок фахового журі обласного етапу конкурсу
«Учитель року – 2023». Номінація «Вчитель початкових класів»

гогом набутих знань і вмінн в організації освітнього процесу. В самій системі освіти завдяки конкурсу відбуваються зміни традиційних підходів до викладання окремого предмету, яке вже склалося роками. Саме для цього існує “Учитель року”, щоб унікальні практики, які без конкурсу, можливо, залишились би непоміченими, стали відкритим надбанням для широкого педагогічного загалу.

Оригінальні ідеї, цікаві знахідки в ході змагань не залишаються непоміченими журі, до складу якого входять найдосвідченіші педагоги, методисти, переможці минулих років. Об’єктивність роботи обласного журі конкурсу підтверджується результатами виступу наших переможців на всеукраїнському рівні.

Хід конкурсних змагань висвітлюється на сайті КЗ “Житомирський ОІППО” ЖОР, по кожному виду змагань у день їх завершення. У такий спосіб забезпечується прозорість та об’єктивність змагальних заходів.

У педагогіці не все просто з оцінкою професійності: подивитись на рейтинг освітнього закладу чи зробити висновок про результативність роботи конкретного вчителя можна, але продемонструвати вимірювані результати його діяльності складніше. У конкурсі “Учитель року” зараз недостатньо інструментів, які більш результативному вчителю давали б переваги перед менш результативним. Але для виконання вимог професійного стандарту виступ на конкурсі забезпечує демонстраційний майданчик для кожного учасника. Тому переможці та лауреати відбіркового етапу І туру, крім дипломів, отримують висновок фахового журі за результатами виступів на конкурсі, де конкретно зазначені досягнення вчителя, результативність продемонстрованих форм і методів у ході змагань, матеріали з власного досвіду.

Зрозуміло, що основним документом, який підтверджує рівень професійних досягнень педагога в конкурсі, залишається диплом переможця, лауреата або дипломанта, проте факт поширення власного досвіду, рівень продемонстрованих в ході окремих видів змагань вчительських знахідок, новинок, практик вдало підтверджує цей висновок, який є важливим документом, що свідчить про виконання педагогом вимог професійного стандарту, зокрема трудової функції “Безперервний професійний розвиток”.

Отже, в підсумку можна зробити висновок, що конкурси фахової майстерності сприяють кар’єрному зростанню професійно компетентних, професійно мобільних педагогів.

Висновки. Для підняття престижності педагогічної професії конкурс “Учитель року” є найоригінальнішим, творчим методичним заходом. Адже учасники потрапляють, у певному розумінні, в екстремальну ситуацію, коли знання, вміння, швидкість реагування у ході змагань спонукають мобілізуватися на результат. Для системи освіти, зі свого боку,

це спосіб “зняти зразки”, і сьогодні конкурсні виступи є переконливим матеріалом для розвитку критичного мислення і рефлексії у шкільній педагогіці.

Отже, можна зробити висновок, що конкурси педагогічної майстерності можна розглядати, як етап вдосконалення професіоналізму педагогів, відкрите масове педагогічне спілкування, під час якого поєднується індивідуальна та спільна діяльність, спрямована на демонстрацію кращих професійних особистісних якостей його учасників та їх саморозвиток. Конкурси педагогічної майстерності сприяють пропаганді педагогічних ідей і досягнень, розширенню простору активного педагогічного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність : підручник. Київ : Вища шк., 1997. 349 с.
2. Кузьміна Н.В. Профессионализм педагогической деятельности. Санкт-Петербург, 1993. 54 с.
3. Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 року “Про затвердження професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)”. URL: [Nakaz_2736.pdf](https://zakaz.nus.org.ua/nakaz_2736.pdf) (nus.org.ua)
4. Наказ МОН № 805 від 9 вересня 2022 року “Про затвердження положення про атестацію педагогічних працівників”. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-atestaciyu-pedagogichnih-pracivnikiv>
5. Росток М.Л. Наукова преамбула запровадження технологій випереджального розвитку майбутніх педагогів професійного навчання *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 134. С. 187–193.
6. Росток М.Л. Конкурси професійної майстерності як передумова кар’єрного зростання професійно компетентного мобільного майбутнього фахівця. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції “Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір”*. Кривий Ріг, 2015. С. 125–28.
7. Палагута І.В. Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності: методичні рекомендації. Херсон : РІПО, 2012. 48 с. URL: academy.kh.ua/view_news.php?id=125
8. Темченко О.В. Управління самоосвітою педагога як засіб підвищення його професійної компетентності. URL: www.nbuv.gov.ua/.../Temchenko_st.pdf
9. Перцова М.І. Конкурси професійної майстерності як фактор розвитку професійної компетентності. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gumal/pages/vyp20/2/percova.pdf
10. Мастеркова Т.В. Професійна компетентність: сучасні формати поширення педагогічного досвіду та методичних розробок. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2021. № 3 (189). С. 144–148. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/234267/232906>.

REFERENCES

1. Ziazun, I.A. (1997). Pedagogical skill [Pedagogical skill]. *Textbook*. Kyiv, 349 p. [in Ukrainian].
2. Kuzmina, N.V. (1993). Professionalism of pedagogical activity [Professionalism of pedagogical activity]. St. Petersburg, 54 p.

**КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК МАЙДАНЧИК
ОПРИЛЮДНЕННЯ ПЕДАГОГОМ ВЛАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ**

3. Nakaz Minekonomiky № 2736 vid 23.12.2020 roku "Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu "Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity", "Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity", "Vchytel z pochatkovoї osvity (z diplomom mladshoho spetsialista)" [Order of the Ministry of Economy No. 2736 dated December 23, 2020 "On the approval of the professional standard for the professions "Teacher of primary classes of a general secondary education institution", "Teacher of a general secondary education institution", "Teacher of primary education (with a diploma of a junior specialist)". Available at: Nakaz_2736.pdf (nus.org.ua) [in Ukrainian].

4. Nakaz MON Ukrainy № 805 vid 09 veresnya 2022 r. "Pro zatverdzhennia polozhennia pro atestatsiu pedahohichnykh pratsivnykiv" [Order of the Ministry of Education and Culture No. 805 of September 9, 2022 "On approval of the provision on the certification of teaching staff"]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-atestatsiyu-pedagogichnih-pracivnikivb> [in Ukrainian].

5. Rostoka, M.L. (2017). Naukova preambula zaprovadzhennia tekhnolohii vyperedzhalnoho rozvytku maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [Scientific preamble to the introduction of technologies for the anticipatory development of future teachers of professional training]. *Pedagogical sciences*. Vol. 134. pp. 187–193. [in Ukrainian].

6. Rostoka, M.L. (2015). Konkursy profesiinoї maisternosti yak peredumova kariernoho zrostannia profesiino kompetentnoho mobilnoho maibutnoho fakhivtsia [Competitions of professional skill as a prerequisite for career growth of a profes-

sionally competent mobile future specialist]. *Materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Formuvannia profesiino mobilnoho fakhivtsia: yevropeyskyi vymir" – Proceedings of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Formation of a Professionally Mobile Specialist: European Dimension"*. (pp. 125–28). Kryvyi Rih. [in Ukrainian].

7. Palahuta, I.V. (2012). Samoosvita pedahoha yak umova pidvyshchennia yoho profesiinoї kompetentnosti: metodychni rekomendatsii [Self-education of a teacher as a condition for increasing his professional competence: methodical recommendations]. Kherson, 48 p. Available at: www.academy.ks.ua/view_news.php?id=125[in Ukrainian].

8. Temchenko, O.V. Upravlinnia samoosvitoiu pedahoha yak zasib pidvyshchennia yoho profesiinoї kompetentnosti [Management of self-education of a teacher as a means of increasing his professional competence]. Available at: www.nbuv.gov.ua/.../Temchenko_st.pdf [in Ukrainian].

9. Pertsova, M.I. Konkursy profesiinoї maisternosti yak faktor rozvytku profesiinoї kompetentnosti [Competitions of professional skills as a factor in the development of professional competence]. Available at: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp20/2/percova.pdf [in Ukrainian].

10. Masterkova, T.V. (2021). Profesiina kompetentnist: suchasni formaty poshyrennia pedahohichnoho dosvidu ta metodychnykh rozrobok [Professional competence: modern formats of dissemination of pedagogical experience and methodical developments]. *Youth & market*. Drohobych, No. 3 (189), pp. 144–148. Available at: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/234267/232906>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 31.09.2023

"Педагогічна ідея – це повітря, в якому розправляє крила педагогічна творчість".

*Василь Сухомлинський
педагог, публіцист, письменник, поет*

"Будь-яке навчання людини, є не що інше, як мистецтво сприяти прагненню природи до свого власного розвитку".

*Йоганн Генріх Песталоцці
видатний швейцарський педагог-новатор*

"Найкращих і найкрасивіших речей у світі не можна побачити і навіть не торкнутися. Ви повинні відчувати їх серцем".

*Хелен Келлер
американська письменниця*

"Від природи, як від матері, легесенько спіє наука сама собою. Вона є всеродна й істинна вчителька, і – єдина".

*Тригорій Сковорода
український філософ, педагог*

